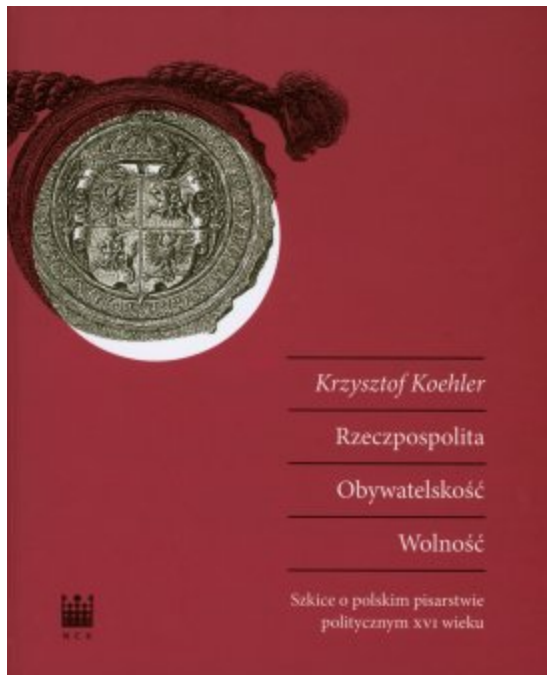

Krzysztof Koehler: Rzeczpospolita. Obywatelskość. Wolność

Próba ujęcia dorobku „Złotego Wieku” w republikańskim kluczu może stać się świetnym pasem transmisyjnym do wprowadzenia polskiej myśli politycznej w krąg refleksji europejskiej

Sięgając do tekstów z epoki polskiego "Złotego Wieku", Koehler podejmuje próbę ukazania ich w szerokim kontekście, który składał się na okoliczności ich powstania i ostatecznie decydował o nadaniu im określonego kształtu - zapraszamy do lektury relacji z promocji książki prof. Krzysztofa Koehlera "Rzeczpospolita. Obywatelskość. Wolność"

Książka Krzysztofa Koehlera

„Rzeczpospolita. Obywatelskość. Wolność” to zapis zmagania wybitnego badacza z myślą najważniejszych polskich pisarzy politycznych XVI wieku. Zmagania niezwykle ciekawych, których owoc usatysfakcjonuje czytelnika, oczekującego ukazania szerokiego tła intelektualnego, filozoficznego, teologicznego, tworzącego myślowe zaplecze dla poglądów politycznych i społecznych autorów, którzy położyli podwaliny pod myśl polityczną I Rzeczypospolitej. Sięgając do tekstów, Koehler podejmuje próbę ukazania ich w szerokim kontekście, który składał się na okoliczności ich powstania i ostatecznie decydował o nadaniu im określonego kształtu.

Krzysztofa Koehlera pasjonuje problematyka wolności i podmiotowości politycznej w debacie toczony przez cały właściwie wiek XVI. Zbiór otwiera tekst poświęcony pracy autora wielu talentów - ojca polskiej ortografii, ale też interesującego myśliciela politycznego Stanisława Zaborowskiego, twórcy „Traktatu o naturze praw i dóbr królewskich”. Dzieło wydane na początku panowania Zygmunta Augusta jest ważne z

punktu widzenia narodzin ruchu egzekucyjnego. W swych rozważaniach Koehler dociera do Piotra Skargi i Krzysztofa Warszewickiego, którego ogłoszone w 1598 roku *De optimo statu libertatis* jest też świadectwem inspiracji myślą antyczną – Liwiuszem, Tacytem, ale i Machiavellim.

Promocji książki towarzyszyła dyskusja, która miała miejsce 20 marca 2017 roku w gościnnych progach biblioteki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Brali w niej udział, prócz samego autora, wybitni znawcy polskiej myśli politycznej - prof. Anna Grześkowiak-Krwawicz z Instytutu Badań Literackich PAN, prof. Dariusz Makiła z Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie i prof. Janusz Ekes.

Już pierwsze pytanie moderującego spotkanie Marka Horodniczego, proszącego gości o próbę klasyfikacji nurtów myśli XVI-wiecznej stało się przyczynkiem do ciekawych uwag. Prof. Grześkowiak-Krwawicz apelowała o ostrożność w operowaniu stwierdzeniem o republikańskim charakterze polskiej myśli politycznej XVI wieku, które samo nasuwa się przy próbach porządkowania ówczesnych nurtów refleksji o państwie i społeczeństwie, ale jednocześnie ogranicza poznawczo, gdyż grozi próbami apriorycznego umieszczania badanych poglądów w założonych sobie ramach. Jednocześnie podkreśliła, że właściwie każdy z dyskutowanych autorów był zakorzeniony w tradycji antycznej. Prof. Makiła zwrócił uwagę na ewolucję myśli w trakcie omawianego okresu, co możemy stwierdzić, przyglądając się znaczeniu nadawanemu kluczowym pojęciom ówczesnych debat. Prof. Ekes natomiast zaproponował spojrzenie na dyskurs XVI-wieczny przez pryzmat

napięcia między platońskim a arystotelesowskim widzeniem świata, podkreślając, że ówczesni Polscy myśliciele opowiadali się za sposobem filozofowania Stagiryty.

Innym twórcą, którego myśl rezonowała wśród autorów czasu Złotego Wieku był św. Augustyn - jego koncepcji wolnej woli i jej przełożeniu na sposób podejmowania refleksji o wolności w Polsce XVI-wieku poświęcił jeden z tekstów Krzysztof Koehler, wysuwając przypuszczenie, że polska myśl, która „wzorem tradycji tak mocno podkreślała wymiar etyczny postępowania politycznego, niejako wynosząc go nad pragmatyczny wymiar polityki”, między innymi w ten sposób nawiązywała do rozumowania Augustiańskiego.

W dalszej części dyskusji odwoływano się poszczególnych tekstów z książki Krzysztofa Koehlera. Sam autor stwierdził między innymi, że tematem wymagającym pogłębionej refleksji powinien być związek polityczności i religijności w Rzeczypospolitej. Przyjrzał się temu zagadnieniu w tekście o religijności Jana Kochanowskiego – pokusił się nawet o stwierdzenie, że jego zdaniem, trochę wbrew utartym poglądom, niewiele różni się ona nawet od poglądów Piotra Skargi. Anna Grześkowiak-Krwawicz podnosiła kwestię wpływów i inspiracji myślą Greków i Rzymian u polskich myślicieli, podkreślając niesłychanie silny wpływ nurtu rzymskiego, szczególnie Cycerona. Jej zdaniem jednak, za mało jest podkreślany wpływ myśli chrześcijańskiej na refleksję polityczną oraz obywatelskiego humanizmu włoskiego. Wskazywała również na znaczenie XVI wieku jako okresu, w którym rodzimi myśliciele polscy stworzyli język myślenia i pisania o polityce, który przetrwał przez dwa kolejne wieki.

Próbując na koniec spotkania w szerszym kontekście spojrzeć na rolę polskiej myśli politycznej XVI wieku rozmówcy zgodzili się, iż nie jest ona należycie doceniana wśród badaczy zachodnich, których optyka często ogranicza się do obszaru zamykającego się symbolicznie rzeką Łabą. Krzysztof Koehler skomentował ten fakt w ten sposób, że właśnie próba ujęcia polskiego dorobku „Złotego Wieku” w kluczu republikańskim wydawała się świetnym pasem transmisyjnym, mogącym posłużyć do wprowadzenia polskiej myśli politycznej Polski do refleksji europejskiej.

Książka jest udaną próbą nawiązania dialogu z tekstami wydawałoby się tak odległymi, ale wciąż mogącymi stanowić pasjonujący punkt wyjścia do refleksji o problemach wspólnoty politycznej. Serdecznie zachęcamy do jej lektury!

Adam Talarowski

Fot. Narodowe Centrum Kultury